

Zegening Abdis zuster Pascale Fourmentin, Trappistinnen Arnhem, 20 november 2019

De zegen van zuster Pascale als abdis is ook voor mij als wereldheer een goede aanleiding om me eens te verdiepen in de taak en de opdracht van een abdis. En omdat het hier gaat om een klooster van Trappistinnen, Cisterciënzer zusters van de strenge observantie, ben ik gedoken in de regel van St. Benedictus, die ook voor Cisterciënzers de basis vormt van hun religieuze leven. De Cisterciënzer orde is in 1070 ontstaan uit de Benedictijnen, omdat de laatsten de regel van hun stichter steeds meer aan hun laars laptten. Sindsdien zijn de Benedictijnen overigens wel een beetje bijgetrokken, zo gebiedt de eerlijkheid te vermelden.

De meesten van de aanwezigen in deze viering zijn religieuzen en op hun gezicht staat dan ook enige scepsis te lezen: 'Van religieus leven heeft een wereldheer toch zeker het verstand van een garnaal'. Maar ik ga mijn best doen. In hoofdstuk III van de regel wordt uiteengezet welke hoedanigheden de abt en - mutatis mutandis - ook de abdis moeten hebben. Zij mag onder meer "geen aanzien des persoons kennen in het klooster" (III,16). Dit ligt voor de hand. Dit geldt feitelijk voor alle bestuurders, ook wereldlijke. Maar direct daarop volgt iets waar ik toch even achter bleef haken:

De ene zuster "mag zij niet meer liefhebben dan de ander, tenzij iemand een hogere graad van deugd en gehoorzaamheid blijkt te bezitten" (III,17).

Op het eerste gezicht lijkt dat mij op het intrappen van een open deur. Elke bestuurder heeft toch een hekel aan dwarsliggers, mensen die hem niet gehoorzamen. Maar wie de regel van Benedictus kent, en de zusters kennen die want ze worden geacht die driemaal per jaar te lezen, zij het ook in stukken verdeeld, wie deze regel kent weet dat gehoorzaamheid bij Benedictus een heel bijzondere betekenis heeft.

Iemand gehoorzaam zijn wordt bijna ondervonden als een nederlaag.

Gehoorzaamheid is geen populair woord binnen de huidige hyper-individualistische cultuur. Het individu stelt zichzelf centraal en wil zelf bepalen wat zijn opvattingen zijn, ook op religieus en ethisch gebied. Gezag van anderen wordt nauwelijks geduld. Gehoorzaamheid wordt gezien als onderwerping aan een gezag dat gehoorzaamheid - desnoods met machtsmiddelen - kan afdwingen.

Gehoorzaamheid aan de abdis houdt uiteraard ook in dat de monialen in de abdij haar leiding aanvaarden. Maar dat vloeit voort uit de veel diepere betekenis die in het Benedictijnse begrip gehoorzaamheid gelegen is. In dit woord zit het woord 'horen', zoals trouwens ook het geval is bij het Latijnse woord dat Benedictus ervoor gebruikt in de oorspronkelijke tekst van de regel. Gehoorzaamheid is voor Benedictus een deugd in de zin van het duurzame vermogen om te horen. En wat dan te horen? Te horen wat er in het diepste innerlijk van God en onze medemens omgaat, wat hen innerlijk beweegt, wat hun verlangens zijn. Een zuster doet uiterlijk wat de abdis van haar vraagt, omdat zij naar haar innerlijke beweegredenen kan luisteren.

Tegen deze achtergrond kunnen we begrijpen wat Benedictus bedoelt als hij in zijn regel schrijft dat de abdis die zusters meer liefheeft die een hogere graad van gehoorzaamheid bezitten. Liefde vooronderstelt dat we bereid en in staat zijn te horen of op te vangen wat in het innerlijk van onze medemensen omgaat.

Benedictus ontleent deze betekenis van gehoorzaamheid rechtstreeks aan Christus. Jezus zelf is het Die op de eerste plaats luistert en wel naar het innerlijk verlangen van zijn Goddelijke Vader:

“Ik ben niet mijn eigen wil komen doen, maar de wil van Hem die Mij gezonden heeft” (Joh. 6,38; V,13).

En wie Jezus navolgt, luistert op zijn of haar beurt naar wat Hij in zijn diepste innerlijk van ons wil.

Jezus trekt deze lijn door naar onze leraars in het geloof, onder wie ook de abdis:

“Wie u hoort, hoort Mij” [Luc. 10,16; V,6).

Op basis hiervan zegt Benedictus:

“De leden van de communiteit weten van geen uitstel, zodra de overste iets beveelt, alsof God zelf het bevel gegeven had” (Ibid., V,4).

De abt vertegenwoordigt voor de monniken Christus en de abdis doet dat ook; in een aantal moniale gemeenschappen vertegenwoordigt de abdis Christus via Maria, die als geen andere mens geluisterd heeft naar Gods diepste verlangen, toen haar gevraagd werd de moeder van zijn Zoon te worden:

“Zie de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord” (Luc. 1,38).

Zo leren we via de abt en de abdis, onze bijzondere leraren in het geloof, te luisteren naar Christus en de binnenkant van zijn Woord te verstaan.

Maar dit is wederzijds, want de abdis moet van haar kant ook horen wat er leeft in het innerlijk van haar zusters. Ook in dit opzicht is de deugd van de Benedictijnse gehoorzaamheid vereist. Belangrijk is in dit opzicht dat de regel van Benedictus voorschrijft dat de abdis

“al wat goed en heilig is meer nog met *daden* dan met *woorden* duidelijk maakt” (II,12).

Zuster Pascale, dit zult u straks bij de abdiszegen ook uitdrukkelijk beloven. Als abdis zult u in uw manier van leven en zijn de deugd van het horen naar het innerlijk van uw zusters en anderen en vooral dat van God in praktijk brengen en zo deze vorm van gehoorzaamheid voorhouden.

Van de Evangelische Raden, armoede, kuisheid en gehoorzaamheid, stelt de laatste de hoogste eisen. Dit geldt zeker voor het horen van wat er in het innerlijk leven van God omgaat en van wat Hij van ons verlangt. In de eerste lezing uit het boek Spreuken wordt dit vergeleken met zoeken naar zilver, een edelmetaal dat gewonnen wordt op afgelegen, moeilijk bereikbare plekken. Maar als we ons serieus daarop toeleggen, onze oren spitsen op de wijsheid, dan leren we “de vrees voor de Heer verstaan.” En vrees betekent hier geen *angst*, maar het *ontzag* voor God dat ons motiveert om onszelf in zijn handen te leggen.

Kloosters trekken - niet zelden als een magneet - de belangstelling van overtuigde christenen, mensen die hun relatie met Christus zijn kwijtgeraakt en mensen die Hem helemaal niet kennen. Door het specifieke Benedictijnse begrip van gehoorzaamheid voor te leven kunnen de zusters medemensen helpen om ook te leren horen wat er in het innerlijk van God omgaat en daardoor Jezus, het mens geworden Woord van God, te verstaan. Zo vervullen Benedictijnse kloosters bij de geloofsverdieping en de (re-)evangelisatie van onze streken een belangrijke rol.

Zuster Pascale, u zult als abdis leiding geven aan deze mooie abdij van Cisterciënzer monialen op basis van de regel van St. Benedictus. Dat is een mooie taak en tegelijk een zware verantwoordelijkheid. Wij allen bidden dat Gods genade en zegen u daarin steeds zullen begeleiden, opdat u met grote vrucht en diepe vreugde uw opdracht als abdis mag vervullen. En uw zusters en vele anderen tot een dieper horen van Gods stem in hun hart mag brengen. Amen.